Colegcymraeg.ac.uk
@colegcymraeg

Cynllun Strategol y Coleg Cymraeg Cenedlaethol 2027–2032

COLEG
CYMRAEG
CENEDLAETHOL

Cynllun Strategol y Coleg Cymraeg Cenedlaethol, 2027-2032

Cynnwys

Cyflwyniad gan y Cadeirydd a'r Prif Weithredwr	04
Gweledigaeth	06
Rôl y Coleg: ein cyfraniad at gyflawni'r weledigaeth	08
Gwerthoedd	14
Amcanion strategol	16
Dulliau gweithredu	18
Amcanion strategol a dulliau gweithredu	22
Meysydd blaenoriaeth ar gyfer datblygu gweithluoedd dwyieithog	44
Seilwaith: yr elfennau sy'n galluogi'r Coleg i gyflawni ei waith	46

Cyflwyniad gan y Cadeirydd a'r Prif Weithredwr

Ann Beynon
Cadeirydd

Dr Ioan Matthews
Prif Weithredwr

Mae'n bleser cyflwyno Cynllun Strategol y Coleg Cymraeg Cenedlaethol (y Coleg), sy'n nodi ein gweledigaeth tymor hir a'n blaenoriaethau ar gyfer y pum mlynedd nesaf. Mae'r cynllun hwn yn adeiladu ar lwyddiannau sylweddol pymtheg mlynedd cyntaf y Coleg ac yn gosod cyfeiriad clir ar gyfer datblygu darpariaeth cyfrwng Cymraeg, a hynny yng nghyd-destun cefnogi taith a phrofiad y dysgwr drwy'r cyfnod trydyddol ac i'r gweithle.

Craidd ein gweledigaeth yw bod y Gymraeg yn perthyn i ni i gyd, ac mae gan y Coleg rôl allweddol wrth sicrhau bod pobl o bob cefndir yn gallu astudio, hyfforddi a datblygu eu gyrfaoedd drwy gyfrwng y Gymraeg. Wrth i Lywodraeth Cymru adolygu ei huchelgais i gynyddu nifer y siaradwyr Cymraeg a chryfhau defnydd o'r iaith ym mhob agwedd ar fywyd, mae cyfraniad y sector trydyddol yn bwysicach nag erioed.

Mae'r Cynllun Strategol hwn yn adlewyrchu ein hymrwymiad i weithio mewn partneriaeth â sefydliadau addysg uwch, addysg bellach, darparwyr prentisiaethau a hyfforddiant, ysgolion, cyflogwyr, dysgwyr a rhanddeiliaid cenedlaethol a lleol ledled Cymru. Trwy gydweithio, gallwn ehangu cyfleoedd, cynyddu cyfranogiad, a sicrhau cefnogaeth o'r safon uchaf i ddysgwyr a'r gweithlu addysg drydyddol.

Yn ystod cyfnod y cynllun hwn byddwn yn canolbwyntio ar gynyddu'r ddarpariaeth cyfrwng Cymraeg, ar feithrin y genhedlaeth nesaf o weithwyr dwyieithog, gan gynnwys o fewn y gweithlu addysg drydyddol ei hun, ac ar gefnogi rhagoriaeth mewn ymchwil ac arloesedd. Byddwn yn sicrhau bod dysgwyr wrth wraidd popeth a wnawn. Byddwn hefyd yn parhau i ddatblygu'r Coleg fel sefydliad cenedlaethol dylanwadol sy'n arwain, yn galluogi ac yn ysbrydoli newid cadarnhaol.

Mae'r cynllun hwn wedi'i lunio drwy wrando ar leisiau ein partneriaid a'n rhanddeiliaid, ac mae'n seiliedig ar ddealltwriaeth glir o anghenion Cymru heddiw a'i dyheadau ar gyfer y dyfodol. Mae'n gosod amcanion uchelgeisiol ond realistig, ac yn darparu fframwaith ar gyfer mesur effaith a sicrhau atebolrwydd. Drwy weithredu'r cynllun byddwn yn gwneud cyfraniadau allweddol at wireddu Deddf Addysg Drydyddol ac Ymchwil (Cymru) 2022, Deddf y Gymraeg ac Addysg (Cymru) 2025 a Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015.

Hoffem ddiolch i bawb sydd wedi cyfrannu at ddatblygu'r cynllun hwn ac sydd yn parhau i gefnogi gwaith y Coleg. Gyda'n gilydd, gallwn sicrhau bod y Gymraeg yn ffynnu fel iaith addysg, hyfforddiant a'r gweithle, gan greu mwy o gyfleoedd i unigolion ac atgyfnerthu dyfodol Cymru fel cenedl wirioneddol ddwyieithog.

Edrychwn ymlaen at weithio gyda'n dysgwyr, ein partneriaid a'n cymunedau wrth wireddu'r weledigaeth a amlinellir yn y cynllun strategol hwn.

Gweledigaeth

Gweledigaeth hirdymor y Coleg yw bod pob dysgwr yn defnyddio, cynnal a datblygu eu Cymraeg yn ystod eu haddysg neu hyfforddiant trydyddol.

Mae hon yn weledigaeth barhaus, a'i nod yw cyfrannu at amcanion Llywodraeth Cymru o greu miliwn o siaradwyr Cymraeg a dyblu'r defnydd dyddiol o'r Gymraeg erbyn 2050. Cyflwynwyd y weledigaeth hon i Medr yn 2024 fel sail i gyngor cychwynnol y Coleg dan y dynodiad gan Weinidogion Cymru i gynghori Medr ar ei ddyletswyddau yn ymwneud â'r Gymraeg dan Adran 9 Deddf Addysg Drydyddol ac Ymchwil (Cymru) 2022.

Mae'r Gymraeg yn perthyn i ni i gyd. Dylai pob dysgwr yn y sector addysg drydyddol gael cyfle ac anogaeth i ddefnyddio, cynnal a datblygu eu Cymraeg, mewn dull ac ar lefel sydd yn briodol ac yn teimlo'n berthnasol iddynt. Dylai pob dysgwr gwblhau eu haddysg neu hyfforddiant trydyddol yn meddu ar sgiliau Cymraeg fydd yn eu cynorthwyo yn eu camau nesaf yn eu gyrfaoedd a'u bywydau, gan eu caniatáu i fod yn aelodau o weithluoedd a chymunedau dwyieithog.

Yn y weledigaeth hon, mae darparwyr addysg a hyfforddiant yn gwybod beth yw lefel sgiliau Cymraeg dysgwyr ar ddechrau eu cwrs neu eu hyfforddiant. Maent yn cynnig darpariaeth Gymraeg neu ddwyieithog addas ac ystyrlon i bob dysgwr, beth bynnag fo'u gallu, sgiliau a'u cefndir: yn gyfuniad o ddysgu cyfrwng Cymraeg neu ddwyieithog, gwersi Cymraeg, darpariaeth ymwybyddiaeth iaith a/neu gyfleoedd i ddefnyddio'r Gymraeg ar leoliad gwaith. Mae pob llwybr ar gael yn Gymraeg. Mae gan bob darparwr ddigon o staff sy'n gymwys i gefnogi dysgwyr ar hyd eu llwybr, ac mae'r cymwysterau sy'n cael eu sefyll ar gael yn Gymraeg. Mae dysgwyr yn cael eu cefnogi i wneud penderfyniadau gwybodus, cadarnhaol ynghylch eu taith yn yr iaith Gymraeg. Mae dysgwyr yn gadael y sector drydyddol wedi cael profiadau addysgol Cymraeg a dwyieithog o'r safon uchaf ac yn barod i ddefnyddio'u Cymraeg yn y gweithle ac yn y gymuned.

Mae'r cynllun strategol hwn yn cyfleu sut bydd y Coleg yn gweithio tuag at gyflawni'r weledigaeth dros y cyfnod 2027–32.

Rôl y Coleg:

ein cyfraniad at gyflawni'r weledigaeth

Mae'r Coleg yn gorff cynllunio cenedlaethol ar gyfer y Gymraeg yn y sector addysg drydyddol.

Gweledigaeth tymor hir ar gyfer y system addysg drydyddol gyfan sydd gennym. I'w gwireddu, rhaid i ni weithio gyda phob darparwr a chorff cenedlaethol sy'n rhan o'r system. Byddwn yn gosod dysgwyr wrth galon y gwaith ac yn defnyddio'n harbenigedd i gefnogi eraill i wneud eu rhan.

Mae newidiadau allanol diweddar yn golygu bod rôl y Coleg yn esblygu. Mae'r newidiadau hyn yn cynnwys deddfwriaeth newydd, sefydlu Medr fel corff hyd braich i reoleiddio a chyllido'r sector drydyddol, newidiadau polisi, a heriau ehangach o ran cyfranogiad, newidiadau demograffig a'r hinsawdd economaidd. O'r herwydd, mae angen bod yn eglur am rôl a chyfrifoldebau'r Coleg ac eraill er mwyn gweithredu'n strategol, cydlynus a chynaliadwy, ac er mwyn sicrhau a mesur llwyddiant.

Addysg prifysgol oedd canolbwynt gwaith y Coleg yn ystod y blynyddoedd cyntaf. Ers 2019 buom hefyd yn gyfrifol am gynllunio darpariaeth cyfrwng Cymraeg mewn addysg bellach a phrentisiaethau. Yn 2023 cafodd cyfrifoldebau'r Coleg eu hymestyn ymhellach pan gawsom ein dynodi gan Weinidogion Cymru i gynghori Medr ar ei ddyletswyddau yn ymwneud â'r Gymraeg. O dan Ddeddf Addysg Drydyddol ac Ymchwil (Cymru) 2022, rhaid i Medr annog y galw am addysg drydyddol cyfrwng Cymraeg a chyfranogiad ynddi, gan gymryd pob cam rhesymol i sicrhau bod digon o addysg drydyddol cyfrwng y Gymraeg i ateb y galw.

Mae dynodiad y Coleg i gynghori Medr ynglŷn â'r dyletswyddau hyn yn cwmpasu pob rhan o'r sector: addysg bellach, addysg uwch a phrentisiaethau, yn ogystal â dysgu oedolion yn y gymuned a'r chweched dosbarth mewn ysgolion. Tu hwnt i brosiectau penodol a chymharol fach, nid yw Llywodraeth Cymru wedi cyfarwyddo'r Coleg i ariannu darpariaeth mewn chweched dosbarth na dysgu oedolion yn y gymuned. Mae gan Medr bwerau cyllido a rheoleiddio helaeth felly mae'r dynodiad yn rhoi cyfle sylweddol i'r Coleg gyflawni amcanion strategol na fyddai modd eu cyflawni drwy gyllideb y Coleg yn unig.

At hyn, mae dyletswydd ar Medr i ddefnyddio ei gapasiti rheoleiddiol, cyllido a monitro i gryfhau sefyllfa'r Gymraeg yn y sector. Bydd y Coleg yn cefnogi Medr gyda'n harbenigedd mewn cynllunio iaith a'n profiad o gydweithio'n agos â darparwyr. Nid prif rôl y Coleg yw cynnal a chadw'r ddarpariaeth bresennol, er iddo chwarae rôl allweddol wrth osod y ddarpariaeth honno yn ei lle. Ein nod dros y cyfnod nesaf fydd defnyddio'n cyllid yn strategol i arloesi ac i sbarduno datblygiadau newydd mewn perthynas â darpariaeth, datblygu'r gweithlu a chefnogi taith a phrofiad y dysgwr. Ein bwriad fydd sicrhau sail gynaliadwy ar gyfer datblygiadau arloesol sy'n profi'n llwyddiannus.

Mae Deddf y Gymraeg ac Addysg (Cymru) 2025 yn rhoi ysgogiad ychwanegol i gynllunio addysg drydyddol Gymraeg a dwyieithog yn strategol. Mae'r Ddeddf yn cynnwys targed i gynyddu nifer y siaradwyr i filiwn ac i gynyddu defnydd erbyn 2050. Mae'n gosod nod o sicrhau bod pob dysgwr yn gadael addysg statudol yn siaradwr Cymraeg annibynnol. Bydd Fframwaith Cenedlaethol ar Addysg Gymraeg a Dysgu Cymraeg y Llywodraeth yn nodi'r camau gaiff eu cymryd i hybu a hwyluso'r defnydd o'r Gymraeg mewn ysgolion ac oddi yno i addysg drydyddol. Mae angen i'r Coleg roi arweiniad clir wrth i'r sector drydyddol gynllunio ar gyfer hyn. Bydd angen darpariaeth addas, cymwysterau cyfrwng Cymraeg a gweithlu cymwys er mwyn cefnogi'r cynnydd yn nifer y dysgwyr sy'n cyrraedd y sector addysg drydyddol yn gallu siarad Cymraeg; yn ogystal bydd angen sicrhau bod anogaeth a chefnogaeth addas yn eu lle i ddysgwyr er mwyn hwyluso llwybrau dilyniant cyfrwng Cymraeg.

Bydd Cod i Ddisgrifio Gallu yn y Gymraeg, wedi'i seilio ar y Fframwaith Cyfeirio Cyffredin Ewropeaidd (CEFR), yn cael ei ddatblygu yn sgil y Ddeddf: erfyn allweddol i'r Coleg a'r system gyfan fesur ac olrhain sgiliau iaith dysgwyr a staff ar draws y sector addysg drydyddol, ac oddi yno i weithluoedd dwyieithog – rhywbeth nad yw'n bosib ar hyn o bryd. Byddwn yn cyfrannu'n harbenigedd cynllunio ieithyddol at y broses o ddatblygu'r Cod a'i gymhwyso o fewn y sector, er mwyn sicrhau ei fod yn rhoi'r sail angenrheidiol ar gyfer cynllunio a mesur cynnydd ar lefel unigol, sefydliadol a system-gyfan.

Yn dilyn etholiad 2026, cyhoeddodd Llywodraeth Cymru fwriad i sicrhau bod cyfleoedd addysg a hyfforddiant yn gydnaws ag anghenion gwirioneddol cyflogwyr a diwydiannau Cymru. Bydd y Coleg yn cyfrannu at lywio'r cynlluniau hyn, ond bydd ein gwaith dros y cyfnod nesaf hefyd yn cael ei lywio gan ganlyniadau'r gwaith pwysig hwn.

Er gwaetha'r datblygiadau cadarnhaol hyn, y gwir amdani ar hyn o bryd yw bod canran uchel o ddysgwyr yn rhoi'r gorau i ddysgu drwy gyfrwng y Gymraeg ym mhob cyfnod allweddol yn eu haddysg, gan arwain at lawer o ddysgwyr yn ymuno â'r gweithlu yn methu gweithio'n ddwyieithog ac felly'n wynebu'r her ychwanegol o uwch-sgilio ar ôl cyrraedd y gweithlu. Yn ei faniffesto ar gyfer Etholiad y Senedd 2026, galwodd y Coleg ar y Llywodraeth i weithredu'n bwrpasol i:

- **Gynyddu nifer y dysgwyr sy'n dilyn llwybrau Cymraeg a dwyieithog drwy'r system addysg gyfan, a'r sector trydyddol yn arbennig.**

- **Cynyddu'r nifer sy'n gallu ac yn dewis gweithio'n ddwyieithog, gan gynnwys y gweithlu addysg.**

Mae addysg drydyddol yn bont rhwng addysg statudol a'r gweithle, ac yn allweddol bwysig i hyfywedd cymunedau. Mae gwaith y Comisiwn Cymunedau Cymraeg yn tynnu sylw at yr angen cynyddol i'r Coleg ac eraill ystyried cyd-destun ieithyddol gwahanol ardaloedd o Gymru wrth gynllunio, ac i gysylltu hynny â'r gweithlu. Mae adroddiad cyntaf y Comisiwn, sy'n canolbwyntio ar gryfhau cymunedau Cymraeg, yn argymell amrywio polisi er mwyn ymateb i anghenion cymdeithasol ac ieithyddol ardaloedd o arwyddocâd ieithyddol dwysedd uwch. Mae'r ail a'r trydydd adroddiad yn canolbwyntio ar ardaloedd dwysedd is lle mae cynyddu defnydd o'r iaith lawn mor bwysig, er bod yr heriau a'r cyd-destun yn wahanol. Mae'r Coleg yn awyddus i weithio gyda darparwyr i gynllunio ymyraethau i gynyddu darpariaeth addysg drydyddol cyfrwng Cymraeg a dwyieithog mewn modd sy'n diwallu anghenion marchnad lafur a gwasanaethau cyhoeddus y cymunedau amrywiol hyn.

Ni all y Coleg wneud ei waith yn llwyddiannus heb ofyn i ddysgwyr sut gallwn eu cefnogi, a gwrando arnynt.

Byddwn yn eiriol dros fynediad i bob person ifanc i addysg drydyddol Gymraeg neu ddwyieithog, ac yn hybu cyfranogiad ymhlith grwpiau sydd wedi eu tangynrychioli.

Mae'r tir wedi ei fraenaru. Ond nid yw caniatáu i bob dysgwr ddefnyddio, cynnal a datblygu eu Cymraeg yn ystod eu haddysg neu hyfforddiant trydyddol yn llwyr o fewn dylanwad na chwmpas gwaith y Coleg. Er mwyn cael y maen i'r wal, bydd gofyn i bob darparwr addysg drydyddol wneud eu rhan. Mae'r sector yn wynebu heriau cyllidebol dyrys yn ogystal â gofynion rheoleiddio newydd. Mae'r Coleg yn deall hynny a bydd yno i'w cefnogi. Ond rydym am weld y darparwyr yn perchnogi'r cyfrifoldeb mewn ffyrdd cadarnhaol, gan blethu cefnogaeth i'r Gymraeg i mewn i'w holl strategaethau. Byddwn yn parhau i weithio'n agos gyda darparwyr wrth rannu'n harbenigedd a'n profiad o gynllunio iaith yn y sector addysg drydyddol.

I drawsnewid y sefyllfa ar lefel cenedlaethol, bydd angen i gyrff cenedlaethol arddel eu cyfrifoldebau hwythau mewn modd blaengar ac uchelgeisiol, a hynny mewn dull cydweithredol, wedi'i gyd-gynllunio. Yn ogystal â Medr, mae ystod o gyrff cenedlaethol eraill yn allweddol i lwyddiant y Gymraeg yn y sector drydyddol, gan gynnwys Comisiynydd y Gymraeg, Prifysgolion Cymru, ColegauCymru, Ffederasiwn Hyfforddiant Cenedlaethol Cymru (NTfW), CYDAG, Cymwysterau Cymru, yr Athrofa Dysgu Cymraeg Genedlaethol (yr Athrofa), Adnodd, Dysgu, Estyn, Cyngor y Gweithlu Addysg, y QAA, HESA, UCAS, Gyrfa Cymru, ac eraill. Mae ein llwyddiant ni a'u llwyddiant nhw'n rhan o'r un darlun. Byddwn yn defnyddio ein rôl dylanwadu a chynghori yn bwrpasol a chadarnhaol, gan anelu i ddefnyddio'r offeryn hwn i gyflawni amcanion sydd wedi bod tu hwnt i gyllideb a chylch gorchwyl y Coleg dros y 15 mlynedd cyntaf.

Mae mesur effaith y Cynllun Strategol yn flaenoriaeth. Tra bod y Coleg wedi nodi deilliannau a dangosyddion ar gyfer y tri amcan strategol, mae heriau yn bodoli mewn perthynas â'r data a'r wybodaeth sydd ar gael. Golyga hyn fod mesur rhai agweddau, megis cynnydd yn sgiliau iaith dysgwyr a staff, yn heriol ar hyn o bryd. Hyderwn fod Medr, fel ni, yn cydnabod yr her ac yn ymrwymedig i fynd i'r afael a'r sefyllfa fel rhan o ddatblygu ei Cynllun Cenedlaethol ar gyfer y Gymraeg (Cynllun Cenedlaethol). Fel rhan o waith ehangach Llywodraeth Cymru i ymgyrraedd â thargedau Cymraeg 2050, sydd bellach yn dargedau statudol, hoffai'r Coleg weld y Llywodraeth, gyda chefnogaeth partneriaid, yn mapio'r cynnydd a ddisgwylir gan y sector trydyddol gyfan rhwng nawr a 2050. Drwy wneud hynny gellid gosod cerrig milltir pendant fyddai'n galluogi'r Coleg ac eraill i asesu cynnydd dros y chwarter canrif nesaf.

Ar adeg llunio a lansio'r Cynllun Strategol hwn, rydym mewn cyfnod o drawsnewid sylweddol – gyda Deddf y Gymraeg ac Addysg (Cymru) 2025 yn y broses o gael ei gweithredu, a rhaglen waith Medr, gan gynnwys prosesau cynllunio, rheoleiddio a chyllido, yn datblygu. Bydd gweithgaredd y Coleg dros gyfnod y Cynllun yn parhau i esblygu yn sgil y newidiadau i'r dirwedd o'n cwmpas. Bydd cydweithio gyda Medr a'r Llywodraeth i sicrhau eglurder ar rolau a chyfrifoldebau yn flaenoriaeth i'r Coleg yng nghyfnod cychwynnol y Cynllun Strategol.

Rydym am godi'r uchelgais ar draws y sector. Dros y pum mlynedd nesaf, ein nod yw cymryd camau breision tuag at wireddu'r weledigaeth mewn modd fydd yn newid cyfleoedd bywyd dysgwyr, yn arwain at weithluoedd sy'n gallu gwasanaethu'r cyhoedd yn gynyddol ddwyieithog, ac yn cyfrannu'n sylweddol tuag at gynyddu nifer y bobl sy'n defnyddio'r Gymraeg yn eu bywydau dyddiol.

Gwerthoedd

Mae gwerthoedd y Coleg yn cefnogi ein gweledigaeth ac yn greiddiol i'n ffordd o weithio. Rydym yn gorff cynllunio ieithyddol sydd ag arbenigedd ym maes addysg a pholisi, ac yn gorff arweiniol o ran y Gymraeg o fewn y sector addysg drydyddol.

- Wrth arwain, bydd y Coleg bob tro yn **uchelgeisiol** ac yn **flaengar**, yn **arwain newid**, yn gosod cyfeiriad, ac yn cynnig atebion **arloesol**. O gyflawni ein hamcanion bydd newid hir-dymor yn sefyllfa'r Gymraeg o fewn y sector trydyddol, a bydd hynny'n hyrwyddo **sefydlogrwydd** a **chynaliadwyedd** y ddarpariaeth, y gweithlu a'r profiad Cymraeg a dwyieithog i ddysgwyr. Gwnaed cynnydd mawr dros y bymtheg mlynedd diwethaf, ond mae llawer mwy i'w wneud i wireddu ein gweledigaeth.
- Mae'r Coleg yn gorff **cynhwysol**, **cefnogol** a **chyfranogol** lle mae pobl yn ganolog i'n gwerthoedd a'n gweithgarwch – boed ein staff ein hunain, ein cydweithwyr ar draws y sector, ac yn bwysicaf oll y dysgwyr. Mae'n bwysig meithrin yr ymdeimlad o **berthyn** a chreu'r amodau sy'n galluogi unigolion i astudio, gweithio a datblygu eu gyrfaoedd drwy gyfrwng y Gymraeg. Rhown bwys mawr hefyd ar fod yn **dryloyw** ac yn **gydweithredol,** sy'n greiddiol i'n perthynas gyda darparwyr a phartneriaid. Dim ond drwy **gyd-lafurio** a **chyd berchnogi'r** amcanion yn y cynllun hwn y gall y Coleg a'i holl bartneriaid wireddu ein gweledigaeth.
- Rydym yn barod bob amser i ymateb i heriau newydd, ac felly mae'r Coleg yn gorff **deinamig** ac **ystwyth**, yn adolygu a gwerthuso traweffaith ein gweithgareddau yn gyson, yn barod i **fentro** ac **arbrofi**, a chynllunio'n **feiddgar** ac yn **rhagweithiol** ar gyfer y dyfodol.

Amcanion strategol

O ystyried gweledigaeth tymor hir y Coleg ar gyfer y Gymraeg yn y sector drydyddol, a rôl y Coleg wrth gyfrannu, ar y cyd ag eraill, at gyflawni'r weledigaeth honno, dyma amcanion strategol y Coleg ar gyfer y bum mlynedd nesaf.

Amcan strategol 1:

Darpariaeth drydyddol
Sicrhau y caiff mwy o lwybrau Cymraeg a dwyieithog di-dor eu creu a'u darparu er mwyn i ddysgwyr gwblhau eu haddysg a hyfforddiant trydyddol yn meddu ar y sgiliau Cymraeg fydd eu hangen arnynt wrth ymuno â'r gweithle.

Amcan strategol 2:

Gweithlu addysg drydyddol
Cyfrannu at sicrhau cyflenwad o staff cymwys i'r sector trydyddol i alluogi dysgwyr i ddilyn llwybrau Cymraeg a dwyieithog, a'u cefnogi ar hyd y ffordd.

Amcan strategol 3:

Taith a phrofiad dysgwyr
Annog a chefnogi mwy o ddysgwyr i wneud penderfyniadau gwybodus a chadarnhaol ynghylch dilyn darpariaeth Gymraeg neu ddwyieithog yn y sector drydyddol a sicrhau bod cefnogaeth o'r safon uchaf yn cael ei darparu iddynt ar hyd y daith.

Dulliau gweithredu

Dyma'r **prif ddulliau gweithredu** y bydd y Coleg yn eu defnyddio er mwyn gweithredu'r **tri amcan strategol** a **mesur effaith** y cynllun.

i. Cynllunio strategol a chynghori

Mae'r Coleg yn gorff cynllunio strategol cenedlaethol sy'n gweithio gyda Llywodraeth Cymru, Medr, cyrff cenedlaethol perthnasol eraill a darparwyr addysg drydyddol i gynllunio cynnydd o ran y Gymraeg yn y sector.

Medr yw'r corff sy'n rheoleiddio ac yn cyllido'r sector drydyddol, ac mae dynodiad y Coleg gan Weinidogion Cymru i'w gynghori ar ei ddyletswyddau mewn perthynas â'r Gymraeg yn erfyn allweddol ac yn cyfrannu at sicrhau bod y Gymraeg yn ystyriaeth ganolog.

Bydd Medr yn monitro cydymffurfiaeth darparwyr gydag Amod y Gymraeg fel rhan o'r fframwaith rheoleiddio ehangach a bydd y Coleg yn cefnogi Medr i gytuno ar dargedau ar gyfer darparwyr ac yn chwarae rhan wrth adrodd yn ôl ar gyflawniad yn erbyn y targedau hynny. Mae rôl cynllunio a chynghori'r Coleg yn cynnwys darparu cyngor i Medr ar amcanion a blaenoriaethau ei Gynllun Cenedlaethol, a chefnogi a chynghori darparwyr wrth iddynt lunio eu strategaethau hwy ar gyfer y Gymraeg mewn ymateb i'r Cynllun Cenedlaethol. Byddwn yn cefnogi Medr i weithredu Amod y Gymraeg ac yn darparu cyngor strategol iddo ar ei gyfrifoldebau mewn perthynas â'r nodau i hybu ac annog mwy o ddefnydd o'r Gymraeg, cynyddu'r galw am, a chyfranogiad mewn, addysg drwy gyfrwng y Gymraeg, a hybu ac annog cynnal gweithgareddau ymchwil ac arloesi drwy gyfrwng y Gymraeg neu sy'n cefnogi'r Gymraeg.

Mae rôl gan y Coleg hefyd i herio darparwyr mewn modd adeiladol a rhannu arfer da ar draws y sector – gan sicrhau bod atebolrwydd yn sbarduno gwelliant gwirioneddol mewn darpariaeth yn hytrach na chydymffurfiaeth ar bapur yn unig. Bydd y Cod Disgrifio Gallu yn y Gymraeg yn allweddol fel sail ar gyfer llawer o'r gwaith cynllunio strategol.

ii. Cyllido a sbarduno

Mae'r Coleg yn derbyn cyllid gan Lywodraeth Cymru ac o ffynonellau eraill i fuddsoddi yn y Gymraeg yn y sector drydyddol. Rydyn ni'n buddsoddi yn seiliedig ar ddata ac ar flaenoriaethau lleol, rhanbarthol a chenedlaethol, gyda phwyslais ar gyfrannu at greu gweithluoedd dwyieithog mewn meysydd blaenoriaeth.

Gan fod cyllideb y Coleg yn cyfateb i 1% o gyllideb Medr ar gyfer y sector yn ei chyfanrwydd, y defnydd mwyaf effeithlon o'r cyllid hwnnw yw i sbarduno darpariaeth newydd mewn meysydd o flaenoriaeth strategol, gyda'r bwriad o sicrhau darpariaeth a gweithgaredd cynaliadwy na fydd yn ddibynnol ar gyllid sbarduno'r Coleg tu hwnt i'r cyfnod sefydlu cychwynnol.

iii. Hyrwyddo a newid ymddygiad

Er mwyn cynyddu cyfraddau dysgwyr sy'n ymgymryd â darpariaeth Gymraeg a dwyieithog, mae angen sicrhau, trwy gydweithrediad ag eraill, bod dysgwyr yn ymwybodol o'r cyfleoedd a'r gefnogaeth sydd ar gael iddyn nhw ar yr adeg iawn a'u bod yn cael eu hannog a'u cefnogi i wneud penderfyniadau cadarnhaol ynghylch dilyn y ddarpariaeth. Mae rôl gan y Coleg yn ymgysylltu'n uniongyrchol gyda dysgwyr, ond byddwn hefyd yn gweithio gyda rhanddeiliaid eraill i sicrhau bod dysgwyr yn derbyn gwybodaeth o'r ffynonellau mwyaf dibynadwy a dylanwadol i'w cefnogi i wneud penderfyniadau gwybodus. Bydd gwneud defnydd llawn o dechnegau newid ymddygiad dros y cyfnod nesaf yn allweddol.

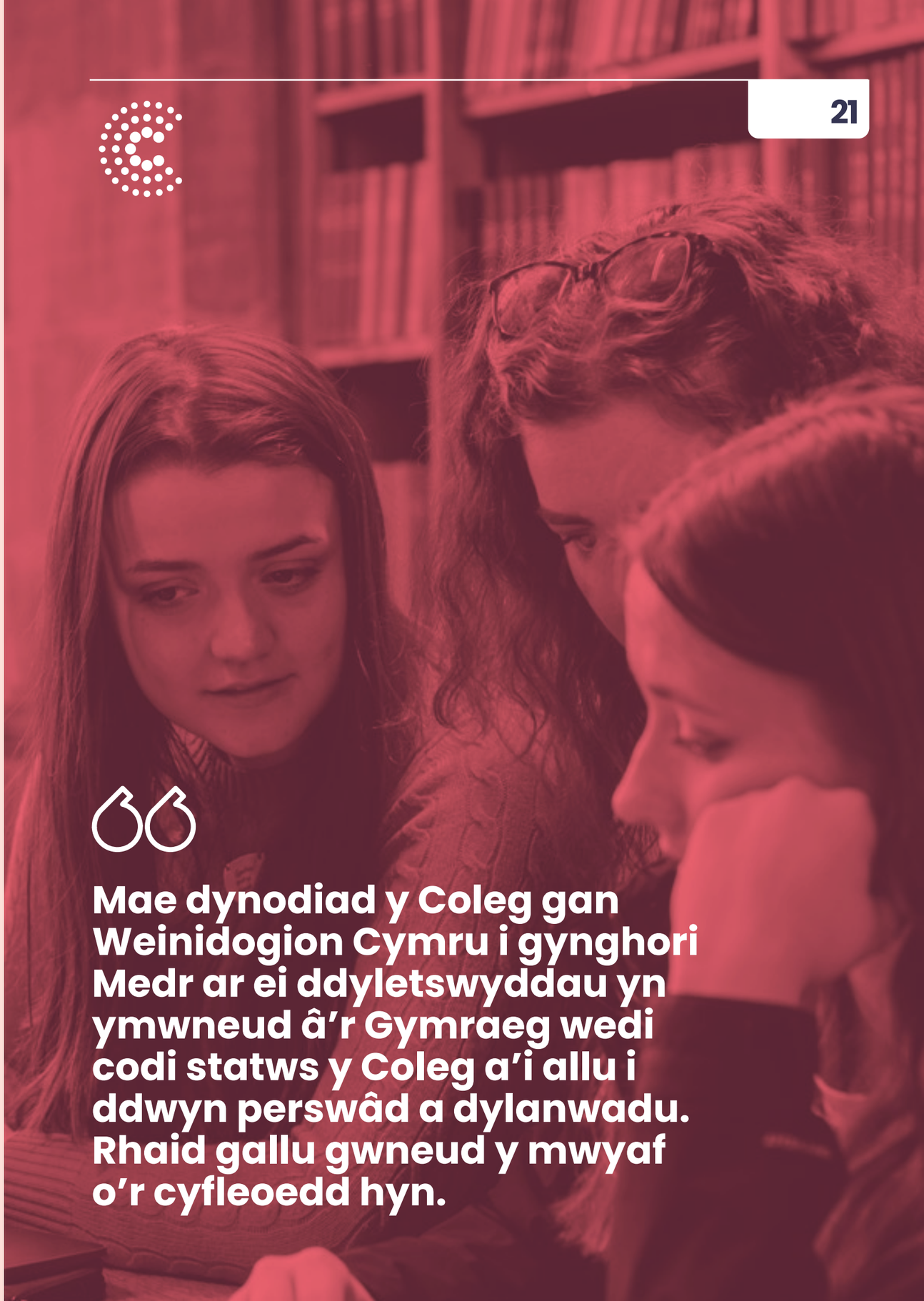
iv. Dylanwadu a pholisi

Mae'r cyfleodd i'r Coleg ddylanwadu ar bolisi cyhoeddus wedi datblygu'n sylweddol dros y blynyddoedd diwethaf. Gall hyn olygu darparu nodiadau briffio i lunwyr barn, bod yn rhan o weithgorau a grwpiau cynghori ac ymateb i ymgynghoriadau gan Lywodraeth, pwyllgorau'r Senedd neu gyrff allanol. Mae galw cynyddol ar y Coleg i fynegi barn, darparu sylwadau neu adborth ac i gwrdd â rhanddeiliaid gwahanol. Mae dynodiad y Coleg gan Weinidogion Cymru i gynghori Medr ar ei ddyletswyddau yn ymwneud â'r Gymraeg wedi codi statws y Coleg a'i allu i ddwyn perswâd a dylanwadu. Rhaid gallu gwneud y mwyaf o'r cyfleoedd hyn.

v. Mesur effaith

Wrth ystyried sut bydd y Coleg yn mesur effaith ei Gynllun Strategol rydym wedi adnabod y deilliannau a'r dangosyddion ar gyfer pob un o'r tri amcan strategol. Mae'r deilliannau yn disgrifio yr hyn rydym yn disgwyl fydd yn digwydd o ganlyniad i'n gwaith, hynny yw, beth fydd effaith ein gwaith a pha wahaniaeth rydym yn gobeithio ei wneud. Mae'r dangosyddion yn nodi yr hyn byddwn ni'n ei fesur er mwyn dangos ein bod yn cyflawni (neu ddim yn cyflawni) deilliant. Mae'r dangosyddion wedi eu gwahanu i ddau gategori, sef yr hyn sydd o fewn rheolaeth y Coleg, a'r hyn sy'n gyfrifoldeb system gyfan lle mae'r Coleg yn cyfrannu at eu cyflawni.

Mewn rhai achosion, dyw'r ffynonellau y byddem yn dymuno adrodd yn eu herbyn naill ai ddim yn bodoli eto neu ddim ar gael i'r Coleg. Mae gweithio tuag at system lle mae gwybodaeth a data cyflawn, cywir a chyson yn cael eu casglu a'u cyhoeddi ar y Gymraeg yn y sector drydyddol yn rhan allweddol o waith dylanwadu a pholisi'r Coleg trwy'r Cynllun Strategol hwn. Er y bydd gan y Coleg rôl bwysig, Medr sydd yn y pen draw â'r cyfrifoldebau a'r ysgogiadau angenrheidiol i sicrhau system ddata gyson ar draws y sector. Bydd ei gyfraniad yn hanfodol.

Mae dynodiad y Coleg gan Weinidogion Cymru i gynghori Medr ar ei ddyletswyddau yn ymwneud â'r Gymraeg wedi codi statws y Coleg a'i allu i ddwyn perswâd a dylanwadu. Rhaid gallu gwneud y mwyaf o'r cyfleoedd hyn.

Amcanion strategol a dulliau gweithredu

Amcan strategol 1: darpariaeth drydyddol

Sicrhau y caiff mwy o lwybrau Cymraeg a dwyieithog di-dor eu creu a'u darparu er mwyn i ddysgwyr gwblhau eu haddysg a hyfforddiant trydyddol yn meddu ar y sgiliau Cymraeg fydd eu hangen arnynt wrth ymuno â'r gweithle.

Er mwyn cyflawni Amcan Strategol 1, bydd y Coleg yn dod i gytundeb gyda Medr a Llywodraeth Cymru ar rolau, cyfrifoldebau a dulliau gweithredu o dan y gyfundrefn rheoleiddio, cynllunio, monitro a chyllido newydd.

Bydd yn gwbl allweddol dod i gytundeb gyda Medr ar system gyllido gynaliadwy sydd yn: cynnal darpariaeth brif ffrwd; cymell darpariaeth newydd mewn meysydd strategol; ac yn cynnal darpariaeth lle mae niferoedd yn fach ac yn debygol o aros felly.

Byddwn yn gweithredu fel a ganlyn dros y bum mlynedd nesaf:

1.i Cynllunio strategol a chynghori

- Cynghori a dylanwadu ar gynnwys a gweithrediad Cynllun Cenedlaethol Medr, gan gynnwys ymchwil cyfrwng Cymraeg a'r Gymraeg fel pwnc.
- Cynghori Medr a'r darparwyr ar addasrwydd Strategaethau Cymraeg darparwyr unigol, yn unol â'r amod rheoleiddio ar y Gymraeg.
- Cynghori Medr ar gynllunio cwricwla lleol 16 i 18 mewn perthynas â'r Gymraeg a sicrhau bod dealltwriaeth o bwysigrwydd darpariaeth chweched dosbarth cyfrwng Cymraeg ar gyfer creu llwybrau di-dor, ac ar gyfer cynyddu'r defnydd dyddiol o'r Gymraeg ymhlith pobl ifanc a sefydlu arferion ieithyddol gydol oes.
- Cynghori Medr ar faterion perthnasol eraill dan y dynodiad, gan gynnwys dulliau cyllido.
- Cefnogi Medr i sefydlu gwaelodlin ar gyfer llwybrau Cymraeg a dwyieithog fesul maes, ardal a sector.
- Dadansoddi'r dystiolaeth a ddaw yn sgil sefydlu'r gwaelodlin, gan gynnwys adnabod bylchau yn y ddarpariaeth, a datblygu argymhellion ar gyfer Llywodraeth Cymru, Medr, Cymwysterau Cymru, ac eraill, gan dalu sylw penodol i'r angen i gynnal a chynyddu darpariaeth addas i ddysgwyr sydd eisoes yn ddefnyddwyr hyfedr o'r Gymraeg.
- Cydweithio gyda Llywodraeth Cymru, Medr a phartneriaid cenedlaethol eraill i ddatblygu cynllun i gynyddu prentisiaethau cyfrwng Cymraeg, gan roi sylw penodol i ardaloedd sydd â dwysedd uchel o siaradwyr Cymraeg.

1.ii Cyllido a sbarduno

- Cytuno pa egwyddorion ac ystyriaethau a fydd yn gyrru penderfyniadau'r Coleg i fuddsoddi mewn darpariaeth newydd. Gall y rhain gynnwys:
    - blaenoriaethau Strategaeth Cymraeg 2050 Llywodraeth Cymru, ac yn benodol, strategaeth y Llywodraeth i greu gweithluoedd a gweithleoedd dwyieithog.
    - anghenion gweithlu ar lefel genedlaethol a lleol neu ranbarthol.
    - dadansoddi'r cyfleoedd i sbarduno darpariaeth newydd hyfyw mewn trafodaeth â darparwyr.
- Ar sail yr egwyddorion hynny, datblygu Strategaeth Gyllido a Sbarduno newydd sy'n seiliedig ar y gwaith i sefydlu'r gwaelodlin a'r dadansoddi a nodir uchod.
- Dod i gytundeb gyda Medr ar gyllideb ar gyfer 'pynciau gwarchodedig' yn y sector addysg uwch, hynny yw, pynciau sydd â niferoedd bach yn eu hastudio ac na fyddai'n gallu cael eu cynnal gan gyllid premiwm yn unig.
- Neilltuo cyllid ar gyfer darpariaeth newydd ar sail y Strategaeth Gyllido a Sbarduno gyda'r bwriad o sicrhau darpariaeth gynaliadwy at y dyfodol na fydd yn ddibynnol ar gyllid sbarduno tu hwnt i'r cyfnod sefydlu cychwynnol.

1.iii Dylanwadu a pholisi

- Yng nghyd-destun Deddf y Gymraeg ac Addysg (Cymru) 2025 sicrhau bod dealltwriaeth a chytundeb bod rhaid i ddarpariaeth Gymraeg a dwyieithog yn y cyfnod 14 16 gefnogi dilyniant i addysg drydyddol Gymraeg a dwyieithog.
- Cydweithio gyda Chymwysterau Cymru i sicrhau addasrwydd a digonolrwydd cymwysterau cyfrwng Cymraeg a dwyieithog.
- Dylanwadu ar y dirwedd data er mwyn sefydlu sail tystiolaeth ar gyfer cynllunio, cyllido a monitro darpariaeth Gymraeg a dwyieithog. Bydd hyn yn cynnwys cynghori Medr er mwyn datblygu a gweithredu dulliau o:
    - ddiffinio a chofnodi darpariaeth Gymraeg a dwyieithog mewn modd cyson.
    - adnabod a chofnodi lefel sgiliau Cymraeg dysgwyr a'r gweithlu addysg drydyddol yn unol â'r Cod i Ddisgrifio Gallu yn y Gymraeg, gan gynnwys mesur cynnydd dros gyfnod.
    - dilyn dysgwyr drwy'r system addysg drydyddol.
- Dysgu gan a dylanwadu ar y gymuned cynllunio ieithyddol ryngwladol mewn perthynas ag addysg drydyddol.

1.iv Mesur effaith

Deilliannau	Dangosyddion
Mwy o lwybrau Cymraeg a dwyieithog di-dor wedi eu creu a'u darparu	**Dangosyddion o fewn rheolaeth y Coleg**
	• Nifer neu ganran y darparwyr y cydweithir â nhw i gynllunio'n strategol ac y'u cynghorir ar eu Strategaethau Cymraeg. Natur ac effaith y cydweithio a'r cyngor. • Nifer ac effaith grantiau a ddarperir gan y Coleg i ddarparwyr. • Nifer y darparwyr sydd wedi ymrwymo i dargedau neu gynlluniau gweithredu penodol mewn perthynas â'r Coleg.
	• Dylanwad y cyngor ffurfiol ac anffurfiol a gyflwynir i Medr ynghylch darpariaeth a materion cysylltiedig.
	• Natur ac effaith perthynas y Coleg gyda Llywodraeth Cymru a rhanddeiliaid eraill ynghyd â natur ac effaith y gwaith polisi a gynhyrchir.
	Dangosyddion system gyfan
	• Nifer y llwybrau di-dor a'r ddarpariaeth sydd ar gael i ddysgwyr ac unrhyw newid dros amser, gyda sylw penodol i'r Gymraeg fel pwnc. • Nifer neu ganran y darparwyr sy'n cydymffurfio gydag Amod y Gymraeg o fewn system reoleiddio Medr. • Natur cynnwys Cynllun Cenedlaethol Medr.

Deilliannau	Dangosyddion
	• Natur cynnwys Strategaethau Cymraeg darparwyr. • Addasrwydd y prosesau mapio ac adnabod bylchau. • Mewn perthynas ag addysg uwch, y nifer o bynciau lle mae 40 credyd ar gael, ym mha feysydd, ym mha ddarparwyr a newid dros amser. • Addasrwydd systemau casglu ac adrodd ar ddata Medr, HESA a Cymwysterau Cymru. • Cyflwyniadau cyfrwng Cymraeg a chyfeiriadau at y Gymraeg yng nghyflwyniadau prifysgolion i'r Fframwaith Rhagoriaeth Ymchwil.
	• Argaeledd a digonolrwydd cymwysterau.
	• Natur cynnwys y Fframwaith Cenedlaethol ar gyfer Addysg Gymraeg a Dysgu Cymraeg, cynlluniau'r Awdurdodau Lleol a gwybodaeth gysylltiedig.
	• Addasrwydd systemau cyllido a'r symiau sy'n cael eu gwario ar ddarpariaeth Gymraeg i wireddu amcanion polisi.
	• Gallu'r Coleg i sbarduno darpariaeth newydd.

Amcan strategol 2:

gweithlu addysg drydyddol

Cyfrannu at sicrhau cyflenwad o staff cymwys i'r sector trydyddol i alluogi dysgwyr i ddilyn llwybrau Cymraeg a dwyieithog, a'u cefnogi ar hyd y ffordd.

Er mwyn cyflawni Amcan Strategol 2 bydd y Coleg, mewn cydweithrediad â Medr, yr Athrofa ac eraill, yn datblygu ac yn cynnal cynlluniau sy'n anelu at gynyddu'r capasiti staffio a all gyfrannu at ddarpariaeth cyfrwng Cymraeg a dwyieithog. Yn ogystal, byddwn yn sicrhau bod cefnogaeth ar gael i'r gweithlu er mwyn eu cynorthwyo wrth iddynt gynnal a datblygu llwybrau Cymraeg a dwyieithog di-dor i ddysgwyr.

Dros y bum mlynedd nesaf byddwn yn gweithredu fel a ganlyn:

2.i Cynllunio strategol a chynghori

- Cynghori Medr ynghylch anghenion y sector mewn perthynas â'r gweithlu sy'n gallu addysgu yn y Gymraeg, a'r gweithlu sy'n gallu cefnogi dysgwyr yn ac mewn perthynas â'r Gymraeg.
- Mewn cydweithrediad gyda Medr, defnyddio'r dystiolaeth a'r dadansoddiad yn sgil y gwaith o sefydlu gwaelodlin ar gyfer y ddarpariaeth ynghyd â data am sgiliau iaith Gymraeg y gweithlu cyfredol, er mwyn adnabod anghenion y sector trydyddol o ran gweithlu cyfrwng Cymraeg, gan gynnwys y rhannau o'r gweithlu sy'n darparu cefnogaeth hanfodol i ddysgwyr megis y gweithlu anghenion dysgu ychwanegol (ADY).
- Cydweithio gyda phartneriaid er mwyn mapio'r sefyllfa staffio yn y sector prentisiaethau ac i ddatblygu ymyraethau amrywiol i gynyddu'r staff sy'n gallu cefnogi prentisiaid i ddilyn darpariaeth Gymraeg a dwyieithog.
- Mewn cydweithrediad gyda Medr, datblygu fframwaith cynllunio olyniaeth cenedlaethol ar gyfer y gweithlu addysg drydyddol cyfrwng Cymraeg, gan adnabod rolau allweddol a meysydd pwnc bregus, a chynllunio ymyraethau rhagweithiol i liniaru risgiau colli arbenigedd.
- Cydweithio â phartneriaid gan gynnwys yr Athrofa i sicrhau bod cynlluniau strwythuredig yn eu lle sy'n seiliedig ar anghenion strategol y sector ac sy'n caniatáu i staff addysgu ddatblygu eu sgiliau iaith a'u hyfedredd gyda'r nod, dros gyfnod, o gyflwyno darpariaeth Gymraeg neu ddwyieithog i'r dysgwyr.
- Sicrhau bod y gweithlu addysg drydyddol Cymraeg yn cael eu cefnogi'n briodol drwy weithgareddau sy'n creu ymdeimlad o gymuned ac yn creu cyfleoedd i rannu arbenigedd a phrofiadau.

- Cynnal ymchwil a chynlluniau peilot er mwyn datblygu arbenigedd yn yr addysgeg sy'n arwain at ddarpariaeth cyfrwng Cymraeg a dwyieithog sy'n ddeniadol i ddysgwyr ac sy'n meithrin eu gallu i ymdrin â'u meysydd yn hyderus yn y ddwy iaith; cydweithio gyda rhanddeiliaid i gytuno a lledaenu'r egwyddorion a'r model.

- Cydweithio gyda'r Athrofa mewn cyd-destun ymchwil ar y Gymraeg er mwyn adnabod blaenoriaethau a rhannu arbenigedd.

2.ii Cyllido a sbarduno

- Ar gyfer y gweithlu addysg drydyddol presennol:

    - sicrhau cyfleoedd i staff addysgu sydd eisoes yn siaradwyr Cymraeg i gael mynediad at gefnogaeth wedi'i theilwra i godi eu hyder wrth roi'r Gymraeg ar waith yn y gweithle, gan gynnwys wrth addysgu, gyda blaenoriaeth i staff mewn meysydd o bwys strategol. Cydweithio ar hyn gyda'r Athrofa.

    - rhoi cyfleoedd i staff ddatblygu eu medrau addysgu, trwy rannu'r arferion a'r ymchwil diweddaraf ym maes addysgeg cyfrwng Cymraeg a dwyieithog.

- Creu cyfres o gynlluniau i ddenu a datblygu staff cymwys o'r tu mewn a thu allan i'r sector addysg drydyddol.

- Adolygu'r Cynllun Ysgoloriaethau Ymchwil er mwyn sicrhau ffocws ar ddatblygu darlithwyr ac academyddion y dyfodol.

- Cefnogi myfyrwyr ôl-raddedig ac academyddion gyrfa gynnar a meithrin sgiliau ymchwilio ac addysgu yn y Gymraeg, gyda golwg ar ddatblygu darlithwyr ac academyddion y dyfodol.

- Sicrhau bod cyllid a ddarperir gan y Coleg i sbarduno darpariaeth newydd yn cefnogi cynyddu capasiti staffio.

- Ar y cyd gyda Medr a phartneriaid perthnasol, datblygu cynllun strwythuredig i gynyddu'r staff sy'n cefnogi prentisiaid i gwblhau prentisiaethau cyfrwng Cymraeg a dwyieithog.

Sicrhau bod y gweithlu addysg drydyddol Cymraeg yn cael eu cefnogi'n briodol drwy weithgareddau sy'n creu ymdeimlad o gymuned ac yn creu cyfleoedd i rannu arbenigedd a phrofiadau.

2.iii Hyrwyddo a newid ymddygiad

- Cefnogi Llywodraeth Cymru i sicrhau bod arweinwyr yn y sector drydyddol yn deall ac yn cefnogi Strategaeth Cymraeg 2050, Safonau'r Gymraeg, dyletswyddau strategol Medr a nodau ac amcanion y Coleg.
- Cefnogi staff o fewn y darparwyr i ddenu mwy o ddysgwyr i ddilyn darpariaeth Gymraeg a dwyieithog gan ddefnyddio technegau newid ymddygiad.

2.iv Dylanwadu a pholisi

- Gweithio gyda darparwyr i sicrhau eu bod yn rhyddhau aelodau o staff mewn meysydd o bwys strategol i ddatblygu eu sgiliau Cymraeg gyda'r bwriad o fedru cyfrannu at ddarpariaeth Gymraeg.
- Gweithio gyda darparwyr i gasglu a lledaenu arfer effeithiol mewn perthynas â chymell staff i ddysgu trwy gyfrwng y Gymraeg ac mewn perthynas â chydnabod y gofynion ychwanegol sydd ynghlwm â dysgu cyfrwng Cymraeg a dwyieithog.
- Cydweithio gyda chyrff cenedlaethol er mwyn datblygu a rhannu arbenigedd ar addysgeg cyfrwng Cymraeg a dwyieithog ar draws y sector.
- Parhau i ddylanwadu ar ddatblygiad hyfforddiant cychwynnol ymarferwyr ar draws y sector, yn ogystal â'r safonau proffesiynol perthnasol, er mwyn sicrhau bod y rhaglenni yn rhoi sylw penodol i ymwybyddiaeth iaith, datblygu sgiliau a hyfedredd iaith yr hyfforddeion ac addysgeg cyfrwng Cymraeg a dwyieithog.
- Cydweithio gyda rhanddeiliaid perthnasol i sicrhau bo llwybrau gyrfa i broffesiynau addysg drydyddol yn cael eu creu a'u hyrwyddo'n effeithiol.

Cydweithio gyda chyrff cenedlaethol er mwyn datblygu a rhannu arbenigedd ar addysgeg cyfrwng Cymraeg a dwyieithog ar draws y sector.

2.v Mesur effaith

Deilliannau	Dangosyddion
Mwy o staff newydd yn ymuno â'r gweithlu addysg drydyddol â'r sgiliau i addysgu, asesu neu gefnogi dysgwyr drwy gyfrwng y Gymraeg neu'n ddwyieithog	**Dangosyddion o dan reolaeth y Coleg**
	• Nifer y cynlluniau denu staff newydd a ddatblygir; effaith y cynlluniau.
	• Nifer/canran y deiliaid Ysgoloriaethau Ymchwil sy'n dod yn ddarlithwyr, a newid dros amser.
	• Dadansoddiad o ddylanwad ar gyrsiau Addysg Gychwynnol a Safonau Proffesiynol perthnasol.
	Dangosyddion system gyfan
	• Nifer y staff newydd sy'n ymuno â'r gweithlu sy'n medru addysgu yn Gymraeg.
Mwy o staff sydd eisoes yn rhan o'r sector addysg drydyddol yn gallu addysgu, asesu neu gefnogi dysgwyr drwy gyfrwng y Gymraeg neu'n ddwyieithog, ac yn teimlo fel rhan o gymuned broffesiynol	**Dangosyddion o dan reolaeth y Coleg**
	• Nifer y staff, ym mha feysydd, ar ba lefelau sy'n cymryd rhan mewn rhaglenni datblygu sgiliau Cymraeg i addysgwyr; effaith y rhaglenni.
	• Nifer y staff y darperir cymorth a mentora arbenigol iddynt; effaith y gefnogaeth, gan gynnwys ar lefelau hyder.
	• Nifer y myfyrwyr ôl-raddedig a gefnogir i feithrin sgiliau ymchwil ac addysgu yn y Gymraeg; natur ac effaith y gefnogaeth.
	• Nifer yr aelodau o'r gweithlu a gefnogir trwy weithgareddau sy'n creu ymdeimlad o gymuned ac sy'n creu cyfleoedd i rannu arbenigedd a phrofiadau; natur ac effaith y gweithgareddau.
	• Nifer ac ansawdd yr adnoddau a gyhoeddir gan y Coleg.

Deilliannau	Dangosyddion
	Dangosyddion system gyfan
	• Nifer/canran y staff sy'n gallu addysgu drwy gyfrwng y Gymraeg.
	• Nifer/canran y staff sy'n darparu dysgu neu gymorth yn Gymraeg.
	• Canran y gweithlu â sgiliau Cymraeg ar lefelau penodol.
	• Lefelau hyder a boddhad staff.
	• Darparwyr yn ehangu darpariaeth Gymraeg.
Ansawdd, effeithiolrwydd a chysondeb addysgeg cyfrwng Cymraeg a dwyieithog wedi gwella	**Dangosyddion o dan reolaeth y Coleg**
	• Nifer ac effaith y cynlluniau peilot.
	• Nifer yr aelodau o'r gweithlu a gefnogir mewn perthynas ag addysgeg; effaith y gefnogaeth.
	• Nifer yr adnoddau a gyhoeddir a'u heffaith/ dylanwad.
	• Effaith y gwaith gyda rhanddeiliaid i gytuno a lledaenu addysgeg effeithiol.
	Dangosyddion system gyfan
	• Cynnydd o ran cysondeb dulliau addysgu.
	• Cynnydd mewn defnydd o arferion newydd.
	• Cynnydd yn boddhad dysgwyr, cyfraddau cwblhau neu ddilyniant.

Deilliannau	Dangosyddion
Gweithlu addysg drydyddol cyfrwng Cymraeg wedi'i gynllunio'n well, ac sy'n fwy sefydlog a chynaliadwy	**Dangosyddion o dan reolaeth y Coleg**
	• Faint o randdeiliaid sy'n cydweithio; effaith y cydweithio.
	• Effaith yr arfer effeithiol a rannwyd mewn perthynas â chymell staff i ddysgu trwy gyfrwng y Gymraeg, ac i gydnabod y gofynion ychwanegol.
	• Nifer y grantiau a ddyrannir gan y Coleg sy'n cefnogi swyddi yn y sector addysg drydyddol.
	• Dylanwad y cyngor ffurfiol ac anffurfiol a gyflwynir i Medr.
	Dangosyddion system gyfan
	• Faint o ddarparwyr sy'n defnyddio model cynllunio olyniaeth; effaith y gwaith cynllunio.
	• Faint o ddarparwyr sy'n defnyddio dulliau i gymell a chydnabod staff sy'n addysgu a chefnogi dysgwyr yn y Gymraeg ar waith; effaith hyn.
	• Bodolaeth ac addasrwydd systemau data mewn perthynas â lefelau iaith y gweithlu addysg drydyddol.
Cyfran uwch o'r staff prentisiaethau yn gallu darparu ac asesu trwy gyfrwng y Gymraeg fel bod mwy o brentisiaid yn gallu dilyn rhaglenni cyfrwng Cymraeg a dwyieithog	**Dangosyddion o dan reolaeth y Coleg**
	• Effaith cefnogaeth ar ddatblygiad sgiliau staff prentisiaethau.
	• Nifer yr ymyraethau peilot a weithredir; effaith yr ymyraethau.
	Dangosyddion system gyfan
	• Natur ac effaith cynllun system-gyfan i gynyddu'r staff sy'n cefnogi prentisiaid.

Deilliannau	Dangosyddion
	• Nifer y prentisiaid mewn darpariaeth Gymraeg neu ddwyieithog.
	• Nifer y staff sy'n cefnogi prentisiaethau Cymraeg neu ddwyieithog.
	• Nifer y rhaglenni prentisiaeth sydd ar gael yn Gymraeg neu'n ddwyieithog.
Arweinwyr a sefydliadau'r sector yn blaenoriaethu'r Gymraeg wrth gynllunio'r gweithlu	**Dangosyddion o dan reolaeth y Coleg**
	• Nifer y darparwyr sydd wedi cael cyngor ar eu Strategaethau Cymraeg gan y Coleg; effaith y cyngor.
	• Dylanwad y cyngor ffurfiol ac anffurfiol a gyflwynir i Medr.
	Dangosyddion system gyfan
	• Addasrwydd Strategaethau Cymraeg y darparwyr mewn perthynas â'r gweithlu addysg drydyddol.
	• Niferoedd arweinwyr sydd wedi mynychu hyfforddiant arweinyddiaeth mewn gwlad ddwyieithog.
	• Lefel buddsoddiad mewn datblygu'r gweithlu Cymraeg.

Amcan strategol 3:

taith a phrofiad dysgwyr

Annog a chefnogi mwy o ddysgwyr i wneud penderfyniadau gwybodus a chadarnhaol ynghylch dilyn darpariaeth Gymraeg neu ddwyieithog yn y sector drydyddol a sicrhau bod cefnogaeth o'r safon uchaf yn cael ei darparu iddynt ar hyd y daith.

Er mwyn cyflawni Amcan Strategol 3, bydd y Coleg yn comisiynu darn o waith i fapio teithiau dysgwyr o addysg uwchradd i mewn i addysg drydyddol ac ymlaen drwyddi. Nod y gwaith fyddai adnabod yr ymyraethau fyddai'n annog a chefnogi dysgwyr i wneud penderfyniadau cadarnhaol ynghylch dilyn darpariaeth Gymraeg neu ddwyieithog, gan gynnwys ar adegau allweddol, tra'n hyfforddi ac yn astudio. Bydd y Coleg yn sicrhau bod llais y dysgwr yn ganolog wrth lunio a gweithredu ei gynlluniau.

Byddwn yn gweithredu fel a ganlyn dros y bum mlynedd nesaf:

3.i Cynllunio strategol a chynghori

- Datblygu cyngor i Medr ar weithredu ei ddyletswydd i annog y galw am ddarpariaeth Gymraeg a dwyieithog a chyfranogiad ynddi. Sicrhau bod dealltwriaeth o'r cyswllt allweddol rhwng y dyletswyddau hyn a'r dyletswydd i sicrhau darpariaeth.
- Parhau i ddatblygu prosesau er mwyn sicrhau bod llais y dysgwr yn ganolog i waith cynllunio'r Coleg, a hynny ar draws y tri amcan strategol.
- Cefnogi darparwyr i sicrhau bod llais y dysgwr yn ganolog i'w gwaith cynllunio a gweithredu mewn perthynas â'r Gymraeg.
- Llunio Strategaeth Taith a Phrofiad y Dysgwr sy'n seiliedig ar y gwaith o fapio teithiau dysgwyr ac sy'n adnabod ymyraethau newid ymddygiad i gefnogi dysgwyr i ddilyn darpariaeth Gymraeg neu ddwyieithog.
- Comisiynu adolygiad annibynnol o Gynllun Ysgoloriaethau Israddedig y Coleg a'i ddylanwad ar benderfyniadau dysgwyr ynghylch astudio trwy gyfrwng y Gymraeg neu'n ddwyieithog
- Cydweithio gydag Adnodd ac eraill i sicrhau bod adnoddau dysgu ar gael i gyfoethogi profiad y dysgwr.
- Sicrhau bod gwaith hyrwyddo a newid ymddygiad y Coleg yn seiliedig ar ymchwil a data.

3.ii Cyllido a sbarduno

- Yn sgil yr adolygiad annibynnol o Gynllun Ysgoloriaethau Israddedig y Coleg, ystyried a chyflwyno addasiadau i'r cynllun.
- Cefnogi mwy o gynlluniau mentora, a datblygu ac ymestyn dulliau effeithiol eraill sy'n cynghori a chefnogi dysgwyr i wneud penderfyniadau cadarnhaol, yn enwedig yn y meysydd blaenoriaeth.
- Yn seiliedig ar flaenoriaethau Strategaeth Taith a Phrofiad y Dysgwyr, a blaenoriaethau sy'n gysylltiedig ag Amcan Strategol 1 (Darpariaeth), cefnogi gweithgareddau sy'n cyfoethogi profiad y dysgwr (e.e. cynllun datblygu sgiliau cyflogadwyedd cyfrwng Cymraeg, annog darparwyr i gynnig a hyrwyddo gweithgareddau diwylliannol cymdeithasol Cymraeg) ac yn adeiladu eu hyder wrth astudio a hyfforddi trwy gyfrwng y Gymraeg neu'n ddwyieithog.

3.iii Hyrwyddo a newid ymddygiad

- Gweithredu Strategaeth Taith a Phrofiad y Dysgwr a chynlluniau sy'n deillio ohoni.
- Datblygu perthynas strategol agosach gydag adrannau marchnata'r darparwyr, gan eu cynghori ar eu strategaethau marchnata Cymraeg a dwyieithog a pherthynas y strategaethau hynny gyda Strategaethau Cymraeg y darparwyr.
- Archwilio cyfleoedd am fwy o gydweithio ymarferol rhwng y Coleg, darparwyr a chyrff allweddol eraill sy'n dylanwadu ar daith y dysgwr.
- Gweithredu i annog a chefnogi dysgwyr sydd wedi'u tangynrychioli i ymgymryd â darpariaeth Gymraeg neu ddwyieithog.
- Parhau i weithredu cynlluniau cyfathrebu sy'n sicrhau ymwybyddiaeth uchel o waith a llwyddiannau'r Coleg ymhlith y cyhoedd ac ymhlith llunwyr barn a chynulleidfaoedd corfforaethol.

3.iv Dylanwadu a pholisi

- Ymgymryd â gwaith polisi i ystyried a ellid defnyddio'r system cyllid myfyrwyr addysg uwch i annog dysgwyr i ddilyn darpariaeth Gymraeg neu ddwyieithog a/neu i weithio mewn sectorau blaenoriaeth yng Nghymru ar ôl graddio.
- Gweithio gyda Llywodraeth Cymru wrth iddyn nhw ddatblygu'r Fframwaith Cenedlaethol ar gyfer Addysg Gymraeg a Dysgu Cymraeg i sicrhau bod sylw dyledus yn cael ei roi i'r ddyletswydd ar Weinidogion Cymru ac awdurdodau lleol i annog dilyniant o'r sector statudol i'r sector drydyddol yn unol â Deddf y Gymraeg ac Addysg (Cymru) 2025.
- Cyfrannu at unrhyw adolygiad gan Lywodraeth Cymru o nodau ac amcanion Academi Seren a rôl y cynllun wrth hyrwyddo llwybrau Cymraeg a dwyieithog.
- Cydweithio gyda a chynghori cyrff neu gynlluniau sy'n dylanwadu ar daith y dysgwr i sicrhau eu bod yn arddel eu cyfrifoldebau mewn perthynas â hyrwyddo llwybrau Cymraeg a dwyieithog.
- Cydweithio gyda Medr, cyrff cenedlaethol perthnasol eraill a'r darparwyr i sicrhau bod gwybodaeth di-duedd, hygyrch ar gael i ddysgwyr ynghylch y ddarpariaeth Gymraeg a dwyieithog sydd ar gael.
- Cynorthwyo darparwyr i annog dysgwyr i wneud penderfyniadau cadarnhaol ynghylch dilyn darpariaeth Gymraeg neu ddwyieithog, gan gynnwys cofrestru dysgwyr yn awtomatig ar ddarpariaeth Gymraeg neu ddwyieithog os ydynt wedi cael addysg statudol trwy gyfrwng y Gymraeg (gan ganiatáu modd iddyn nhw optio allan).
- Cydweithio'n agos gyda Medr a Chomisiynydd y Gymraeg i sicrhau bod darparwyr yn cynnig profiadau Cymraeg cyfannol i'w dysgwyr.

3.v Mesur effaith

Deilliannau	Dangosyddion
Cyfran uwch o ddysgwyr yn gwneud penderfyniadau gwybodus a chadarnhaol ynghylch dilyn darpariaeth Gymraeg neu ddwyieithog yn y sector drydyddol.	**Dangosyddion o dan reolaeth y Coleg**
	• Dylanwad y cyngor ffurfiol ac anffurfiol a gyflwynir i Medr ynghylch annog y galw a chyfranogiad.
	• Y graddau mae Llais y Dysgwr yn effeithio ar gynlluniau'r Coleg.
	• Cynnwys y Strategaeth Taith a Phrofiad y Dysgwr a'r Cynlluniau Gweithredu. • Nifer y dysgwyr a gyrhaeddir drwy weithgareddau hyrwyddo a newid ymddygiad. • Nifer neu ganran y dysgwyr o gefndiroedd a dangynrychiolir a gyrhaeddir drwy weithgareddau hyrwyddo a newid ymddygiad.
	• Y graddau mae'r Cynllun Ysgoloriaethau yn cyfrannu at benderfyniadau dysgwyr.
	• Effaith gwaith polisi a gynhyrchir sy'n dylanwadu ar daith a phrofiad y dysgwr.
	• Nifer y digwyddiadau, datganiadau, eitemau yn y cyfryngau sy'n codi ymwybyddiaeth am waith y Coleg.
	Dangosyddion system gyfan
	• Nifer neu ganran y darparwyr sy'n cydymffurfio gyda'r amod mewn perthynas ag annog y galw a chyfranogiad. • Natur cynnwys Strategaethau Cymraeg y darparwyr a'r gweithgaredd perthnasol sy'n deillio o'r cynlluniau. • Natur ac effaith y cydweithio gydag adrannau marchnata darparwyr.

Deilliannau	Dangosyddion
	• Cyfran y dysgwyr sy'n dilyn darpariaeth Gymraeg neu ddwyieithog. • Cyfran y dysgwyr sy'n ymuno â gweithluoedd dwyieithog yn defnyddio'u sgiliau Cymraeg.
	• Natur ac effaith prosesau Llais y Dysgwr Medr a'r darparwyr.
	• Natur ac effaith y cydweithio gyda rhanddeiliaid allweddol sy'n dylanwadu ar daith a phrofiad dysgwyr.
	• Cynnwys y wybodaeth sydd ar gael i ddysgwyr am ddewisiadau.
Cefnogaeth o'r safon uchaf wedi ei darparu i ddysgwyr ar hyd y daith.	**Dangosyddion o dan reolaeth y Coleg**
	• Nifer o ddysgwyr a gefnogir trwy gynlluniau mentora mewn meysydd strategol a'u heffaith. • Nifer, ansawdd ac effaith y gweithgareddau cyfoethogi profiad y dysgwr a gefnogir gan y Coleg.
	Dangosyddion system gyfan
	• Lefel sgiliau Cymraeg dysgwyr ar ddechrau ac ar ddiwedd eu cyfnod mewn addysg drydyddol.
	• Addasrwydd a digonolrwydd adnoddau.

Meysydd blaenoriaeth ar gyfer datblygu gweithluoedd dwyieithog

Mae'r Coleg yn nodi'r angen i flaenoriaethu cynllunio gweithluoedd mewn sectorau lle mae dybryd angen gweithwyr sy'n gallu gweithio'n ddwyieithog.

Dros y bum mlynedd nesaf felly, byddwn yn rhoi ffocws penodol ar gydweithio gyda chyrff arweiniol, gan gynnwys Llywodraeth Cymru, Medr a chyrff sectorol ac arbenigol i ddatblygu cynlluniau penodol a fydd yn arwain at gynnydd yn y sectorau canlynol:

- **Iechyd**
- **Gofal cymdeithasol**
- **Gofal plant ac addysg (blynyddoedd cynnar, y gweithlu addysg statudol a'r gweithlu addysg drydyddol)**

Bydd cydweithio gyda phartneriaid megis Comisiynydd y Gymraeg a'r Partneriaethau Sgiliau Rhanbarthol, cyrff sy'n cynnal deialog gyda chyflogwyr ynghylch anghenion eu gweithlu, yn allweddol hefyd.

Yn unol ag adroddiadau ac argymhellion y Comisiwn Cymunedau Cymraeg, bydd cyd-destun ieithyddol gwahanol ardaloedd, ac anghenion eu gwasanaethau ac economïau lleol, yn ystyriaeth ganolog i'r Coleg.

Bydd y Coleg yn parhau i sicrhau bod darpariaeth cyfrwng Cymraeg a dwyieithog ar gael mewn ystod eang o feysydd ar draws y sector trydyddol, ond bydd y tri sector uchod yn derbyn sylw penodol dros gyfnod y Cynllun Strategol o safbwynt rôl y sector trydyddol yn cynhyrchu gweithwyr sydd yn gallu gweithredu'n hyderus yn y Gymraeg a'r Saesneg.

Seilwaith:

yr elfennau sy'n galluogi'r Coleg i gyflawni ei waith

Mae'r Coleg yn ymwybodol iawn mai **pobl** yw ein hadnodd pwysicaf, ac mai pobl fydd yn creu'r newid sydd ei angen i wireddu ein gweledigaeth ar gyfer y Gymraeg yn y sector trydyddol.

Yn ogystal â sicrhau bod digon o bobl sydd â'r sgiliau angenrheidiol ac ymroddiad i hyrwyddo'r agenda cyfrwng Cymraeg a dwyieithog yn gweithio ar draws gweithlu'r sector addysg trydyddol, pobl hefyd yw adnodd pwysicaf y Coleg ei hun.

Mae'r Coleg yn falch iawn o'r tîm o staff proffesiynol ac effeithiol sydd gennym, a byddwn yn parhau i sicrhau bod gennym **adnodd staffio digonol** i gyflawni ein gwaith i safon uchel, sydd â'r **cyfleusterau a'r adnoddau** angenrheidiol, yn derbyn **hyfforddiant** cyson a chyfleoedd datblygu, ac yn cael eu cefnogi gan drefniadau a pholisïau **adnoddau dynol** cadarn. Byddwn yn buddsoddi lle bo angen i ddatblygu arbenigedd ac i addasu er mwyn ein galluogi i gyflawni rôl y Coleg fel y corff dynodedig i gynghori Medr ar y Gymraeg, a'r gwaith fydd yn dilyn i gefnogi darparwyr ar draws y sector i gyflawni eu hamcanion.

Bydd y gwaith o ddatblygu a mireinio ein his-adeiledd **gwasanaethau gwybodaeth** yn parhau er mwyn sicrhau systemau digidol effeithiol i gefnogi ein staff yn fewnol a'r sector yn allanol, i wella effeithlonrwydd, i sicrhau **diogelwch data**, ac i hwyluso ein gwaith **ymgysylltu** gyda dysgwyr a staff ar draws y sector, ein rhan-ddeiliaid a phartneriaid, a'r cyhoedd. Mae gan y Coleg **drefniadau cyllid** cadarn. Er mwyn sicrhau bod arian y Coleg yn cael y traweffaith mwyaf posib, bod ein dulliau gweithio yn effeithlon a darbodus, ac i ddiogelu gwytnwch tymor hir y corff byddwn yn cynnal adolygiadau parhaus.

Mae'r Coleg wedi ymrwymo i fod yn sefydliad **gwrth-hiliol** ac i fod yn rhagweithiol wrth geisio sicrhau bod dysgwyr sydd wedi eu tangynrychioli yn cael mynediad i ddarpariaeth Gymraeg a dwyieithog. Bydd alinio'r Strategaeth Cydraddoldeb, Amrywiaeth a Gwrth-hiliaeth bresennol gyda'r Cynllun Strategol hwn yn flaenoriaeth dros y cyfnod nesaf.

Byddwn yn gwneud defnydd helaethach o **ymchwil a data** er mwyn cyfeirio gwaith y Coleg, ac i fod yn sail i'n gwaith cynllunio strategol polisi a mesur effaith.

Mae'r Coleg yn effro i gyfleoedd i wella a chryfhau strwythurau a gweithdrefnau **llywodraethiant** er mwyn sicrhau corff sydd ag adeiledd cadarn a thryloyw, yn cynnal y safonau llywodraethu uchaf, sicrhau bod craffu addas ar ein gwaith, a bod atebolrwydd am ein defnydd o arian cyhoeddus.

Byddwn yn sicrhau Bwrdd sydd â'r sgiliau a'r profiad angenrheidiol i arwain rôl esblygol y Coleg ac i gefnogi'r tîm rheoli a'r staff, bod aelodau annibynnol ar is-bwyllgorau'r Bwrdd sy'n dod ag arbenigedd ychwanegol, a bod fforymau sy'n cynrychioli pob rhan o'r sector – yn enwedig i glywed llais dysgwyr – yn bwydo mewn i'n gwaith cynllunio a pholisi.

Mae aelodau Bwrdd y Coleg yn gweithio'n agos gyda'r uwch dîm rheoli i sicrhau fod gan y Coleg y strwythurau, yr adnoddau a'r capasiti angenrheidiol a ddisgrifir yma o safbwynt Seilwaith i allu cyflawni ein gwaith a gwireddu ein gweledigaeth.

Mae'n gyfrifoldeb ar y Bwrdd i arolygu cyflawniad amcanion strategol y Coleg, ein defnydd o gyllid, cydymffurfiaeth â deddfwriaeth a gofynion rheoleiddwyr, a'n bod yn dilyn y safonau uchaf bob amser o ran llywodraethu corfforaethol.

Yn ogystal â'r adroddiadau rheolaidd fydd yn cael eu darparu i'r Bwrdd a'i bwyllgorau, byddwn hefyd yn adrodd ar ein cynnydd bob tymor i Lywodraeth Cymru, prif noddwr y Coleg, yn erbyn ein cynllun gweithredu blynyddol. Cyhoeddir Adroddiad Blynyddol a chyfrifon archwiliedig y Coleg ar ein gwefan bob mis Mawrth yn dilyn cynnal cyfarfod cyffredinol blynyddol y Coleg.

Colegcymraeg.ac.uk
@colegcymraeg

COLEG
CYMRAEG
CENEDLAETHOL